

In gesprek met onderwijsinspecteur Hans van Dael

'Ik heb wat met onderwijs...'

Door Dick Both

Als hij de school binnenkomt, probeert hij te kijken door het oog van de kinderen. Diezelfde kinderen vragen hem vervolgens of hij de baas is van alle scholen en waarom hij niet aan het werk is. Het zijn enkele leuke voorvallen uit het leven van een inspecteur van het onderwijs die 'wil werken op een manier die stimulerend is voor scholen.' We spreken met onderwijsman in hart en nieren Hans van Dael, onderwijsinspecteur te Breda.

Van Dael begon zijn onderwijs carrière als jong onderwijzer in het lager onderwijs. Hij was werkzaam op verschillende scholen, onder andere als vakleerkracht muziek. Ook was hij nauw betrokken bij het onderwijsachterstandenbeleid in Eindhoven door het participeren in ontwikkelprojecten op het gebied van leerlingenzorg en taalbeleid. Na 11 jaar maakte hij de overstap naar Fontys te Den Bosch. Aan deze PABO werkte hij 10 jaar als docent taaldidactiek en raakte hij als lid van de staf betrokken bij allerlei beleidsmatige zaken.

Uitdaging

In 2000 zocht de Inspectie naar personen uit het onderwijsveld die in korte tijd opgeleid konden worden tot inspecteur. Van Dael – 21 jaar onderrwijservaring – solliciteerde en werd benoemd.

'Het was van belang dat je goed op de hoogte was van wat speelde, zowel onderwijskundig als ook bestuurlijk. Toen en ook nu staan we voor de uitdaging de kwaliteit van een school goed in kaart te brengen op zo'n manier dat de school aanknopingspunten vindt om beleid te ontwikkelen.'

Transparantie

Naast zijn werkzaamheden als teamleider, verantwoordelijk voor de planning en de resultaten, en het nodige ontwikkelwerk op het gebied van het toezicht op zorg en begeleiding is Van Dael gemiddeld twee dagen per week te vinden op scholen voor primair onderwijs.

Van Dael merkt wel eens een bepaalde spanning voorafgaand aan het bezoek. 'Maar over het algemeen zie je dat scholen tijdens het inspectiebezoek zonder al te veel spanning hun werk doen. Ik geef ze ook de raad zich zo weinig mogelijk van mij aan te trekken. Het gaat immers om de dagelijkse gang van zaken. Ik moet zeggen dat dit aardig lukt. Je merkt dat scholen het op prijs stellen als je je werk goed doet. Transparantie is hierbij van groot belang. Ondanks het feit dat je als enige inspecteur binnen een school werkzaam bent, is het geen eenzaam proces. Je bouwt gezamenlijk – door een uitvoerige dialoog met de directie, leraren, interne begeleiders – een beeld van de school op, waar de school zich ook in moet herkennen.'

Nieuwsgierig

De Bredase inspecteur voelt zich direct thuis tussen leerlingen en leraren. 'Ik heb wat met onderwijs!'. Daarnaast is hij ook nieuwsgierig. 'Ik ben steeds weer benieuwd naar de manier waarop scholen bezig zijn. Ik kom op scholen waar het verrassend goed gaat. Dat zijn leuke ervaringen. Minder leuke voorvallen zijn er ook. Het gebeurt dat we tot de conclusie komen dat het niet goed gaat met een school. Soms is het niet gelukt de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren, ondanks hard werken. We proberen dan toch de school te stimuleren om verder te gaan. Dit zijn de minder leuke dingen.... En toch, als het lukt en er effecten worden geboekt...'

Proportioneel toezicht

Sinds enige tijd hanteert de Inspectie het motto *Intensief als het moet; op afstand als het kan*. Van Dael legt uit wat dit proportioneel schooltoezicht inhoudt. 'Als de school in staat is haar kwaliteit in kaart te brengen, is het niet nodig dat de inspectie dit dunnetjes over doet. Kwaliteitszorg op scholen is volop in ontwikkeling. Basisscholen blijken het belang van een goede zorg voor de eigen kwaliteit steeds meer in te zien.' De Inspectie van het Onderwijs bezoekt de scholen voor het periodiek kwaliteitsonderzoek eens in de vier jaar. In de tussentijd worden door middel van vragenlijsten of een korter onderzoek ter plaatse met de scholen meegekeken. Van Dael: 'Bij ontwikkelingen waar we zorgen over hebben, springen we in. Hebben we meer zorgen of is er sprake van een zwakke kwaliteit dan wordt het toezicht geïntensiveerd.'

Totalview

Je vraagt je af hoe een inspecteur binnen twee dagen een totalview van de school heeft en tot een oordeel kan komen. 'Voorafgaand aan het bezoek zijn al veel documenten doorgenomen, zodat de inspecteur al een aardig beeld van de school heeft. Het opgestelde rooster voor de twee bezoekdagen is vervolgens heel vol en bestaat uit klassenbezoeken met nagesprekken en het voeren van gesprekken met leerlingen, ouders, zorgcoördinatoren en de directie.

We bezoeken een aantal groepen. Het aardige is dat we gedetailleerd het onderwijsleerproces bekijken maar ons oordeel op beleidsniveau formuleren. Het is belangrijk dat we in de meerderheid van de geobserveerde lessen dezelfde didactische werkwijze zien. Binnen een school moet een zekere mate van homogeniteit op dit punt waar te nemen zijn.'

Consistentie

Is de ene inspecteur niet veel kritischer dan de andere inspecteur? Van Dael: 'Het mag niet uitmaken welke inspecteur over de vloer komt. We werken allemaal met hetzelfde toezichtkader met duidelijke domeinen. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat ik geen afwegingen hoeft te maken. Ik heb die en die regel, maar doe ik daarmee wel recht aan de school? Consistentie is in ons werk van groot belang.'

Signatuur

Een correlatie tussen de signatuur van de school en de geleverde kwaliteit ziet Van Dael niet. 'Er zijn heel goede reformatorische, rooms-katholieke en openbare scholen en er zijn ook minder goede reformatorische, roomskatholieke en openbare scholen. Wat je wel ziet, is dat de signatuur van invloed is op de keuzes die een school maakt op bijvoorbeeld pedagogisch en didactisch gebied. Als inspectie respecteren we die keuzes. Ze hoeven een goede kwaliteit niet in de weg te staan. Hoogst zelden leveren door scholen gemaakte keuzes problemen op. Bijvoorbeeld als keuzes maatschappelijk ontwrichtend zijn.'

Tong en teken

Als taaldidacticus is inspecteur Van Dael goed op de hoogte van de reformatorische taalmethode *Tong en teken* en kent hij de meningen over deze methode. 'Maar wij zullen ons nooit laten verleiden tot oordelen over methodes', zo geeft hij aan. 'Het is geen taak van de Inspectie om methodes te beoordelen. Waar het ons om gaat hoe in de praktijk gewerkt wordt met de verschillende methodes, hoe deze geïmplementeerd worden binnen de school.

We kennen in Nederland vrijheid van inrichting van het onderwijs. Ouders maken keuzes tussen scholen. De minister heeft afspraken gemaakt met de onderwijsorganisaties wat resulteerde in de bekende kerndoelen. Als een school aangeeft de kerndoelen niet van toepassing te achten voor de school, is er een probleem.'

Koers

Sinds enkele jaren publiceert de Onderwijsinspectie de oordelen over scholen op internet. Van Dael denkt 'dat de kwaliteitskaart niet bepalend is voor schoolkeuze. Veel

bepalender zijn zaken als het schoolklimaat, de sfeer, de betrokkenheid op elkaar. Het gaat ouders niet alleen om onze oordelen.'

De visie van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap over de koers van het Primair Onderwijs en Voortgezet Onderwijs is verwoord in *Koers PO* en *Koers VO*. Nadrukkelijk wordt in deze nota gepleit voor het versterken van de positie van ouders. Van Dael spreekt veel ouders tijdens zijn bezoeken. 'De ouder moet zowel partner als klant zijn. Het is van groot belang dat in nauwe samenspraak met de ouders vorm gegeven wordt aan het onderwijs. Zeker waar het zorgleerlingen betreft, is dit van groot belang.'

Variëteit

Het is al een aantal keren aan de orde gekomen en Van Dael herhaalt het nog eens. 'Er is ruimte voor variëteit.' En het toezichtkader – de uitwerking van de deugdelijkheidseisen – biedt die ruimte. 'Het toezichtkader sluit aan bij de actualiteit van het onderwijs', ervaart de Bredase inspecteur.

Hoe blijft de inspectie eigenlijk zelf op de hoogte van alles wat speelt in het onderwijsveld? Van Dael: 'De inspectie kent een goede infrastructuur om up-to-date te blijven. Zo hebben we regelmatig onderlinge contacten om ontwikkelingen te bespreken en kennen we een Inspectieacademie voor aanvullende cursussen. Daarnaast maakt ik maandelijks een middag vrij om me in vakliteratuur te verdiepen. En ook bij het voorbereiden van een bezoek aan een school steek je veel op. Als een school bijvoorbeeld een methode gebruikt die voor mij onbekend is, verdiep ik me hier vooraf in.'

Dick Both is hoofdredacteur van DRS Magazine